

POZOROVÁNÍ

Metoda pozorování patří ke speciálním metodám „**jak zjišťovat**“.

extrospekce

introspekce

Pozorování je záměrné a zaměřené vnímání a myšlení, jehož cílem je rozpoznat nejdůležitější znaky, vlastnosti a příčiny, které k nim vedly.

Pozorování má být:

- **plánovitě / určení cílů. metod a technik/**
- **systematické / pravidelné, plánem určené/**
- **pokud možno dlouhodobé nebo alespoň opakované**
- **soustředěné / zaměřené na podstatné jevy/**
- **přesné /se záznamem/**
- **diskrétní / aby osoba nevěděla, že je předmětem pozorování – důležité hl. u dětí/**

Nebezpečí při pozorování :

subjektivní faktory :

- např . Haló efekt = tendence hodnotit jedince podle prvního dojmu nebo na základě jednoho nápadného znaku;
- předsudky
- stereotypizace
- analogie (obdoba)
- tendence k průměrnému hodnocení apod.

Předmět pozorování: tělesné zvláštnosti, výrazové projevy, způsoby chování, výkonnost.

Kvalita a úroveň pozorování je ovlivněna:

- soustředěností
- volným úsilím pozorovatele
- schopností jemně odlišovat a objektivně pozorovat
- osobní zkušeností pozorovatele
- jeho aktuálním psychickým a fyzickým stavem
- jeho náladou.

Pozorování se zpřesňuje pomocí záznamu jeho průběhu a výsledků:

- deníkovou formou
- pozorovacími listy
- hodnotící stupnice – rating

Příklady pozorování vzorků chování

Jako příklady událostí můžeme uvést:

- **záchvaty zlosti**
- **citové příhody**
- **integrace v určité skupině**
- **rvačky, hádky**
- **výměny verbálních sdělení**

Možnost extrospekce poskytují i bezprostřední výrazové jevy:

- **výraz tváře (mimika, pohled, pláč, smích, červenání se, blednutí apod.)**
- **tělesná konstituce (typ, charakteristika chůze, pohybová koordinace, gesta, ladnost pohybu, plynulost, výraz, estetika, vzhled atd.)**
- **řeč (slovní zásoba, barva hlasu, bohatost slovního vyjadřování, síla hlasu, tempo, pestrost výrazů, akcent, jistota, adekvátnost výrazu, čistota apod.)**
- **písmo (osobité zvláštnosti, estetika, sklon, velikost, jistota apod.)**
- **kresba a případně jiné výtvary a samozřejmě jednání**

rozlišujeme pozorování :

- **krátkodobé**
- **dlouhodobé**

- **náhodné (příležitostné)**
- **systematické**

Příklad diagnostické rozvahy učitele:

Dítě odmítá pracovat, nezapojuje se do žádných činností, ruší.

Následuje rozvaha zaměřená na zjištění příčin:

- **jaká je jeho anamnéza? Kdy se objevuje podobné chování?**
- **jak se totéž dítě chová v jiných situacích**
- **chová se stejně i při plnění jiných typů úkolů**
- **je v jeho silách tyto úkoly plnit?**
- **rozumí zadaných úkolům (probíranému učivu)?**
- **není současné chování již trvalejším návykem?**

Při aplikaci nových postupů sledujeme způsoby chování, změny, ke kterým došlo.

Kromě pozorování dítěte učitel sleduje a hodnotí též své vlastní chování, protože reakce obou se vzájemně ovlivňují.

Doporučení pro pozorování učitele:

- **podívejte se pozorně na dítě, o kterém nejčastěji uvádíte, že zlobí;**
- **vyberte projevy, které „zlobení“ charakterizují (mluví, strká do spolužáků, chodí z místa...);**
- **vyberte situace, kdy budete dítě pozorovat (při aktivitách, kdy je úspěšné, neúspěšné, aktivitách, které rádo vykonává apod.);**
- **zaznamenávejte chování žáka i své;**
- **vydržte alespoň týden;**
- **porovnejte získané závěry;**

Pokud zjistíme, že některé děti nezvládají, mělo by platit, že méně je více, snížit požadavky a pokračovat v pozorování.

Úkoly, které přesahují možnosti žáka, ho demotivují. Přestává pracovat, vyrušuje, ztrácí zájem.

Cenné poznatky přináší pozorování rodičů.

U problémových dětí jsou záznamy pozorování důležitou cestou k řešení konfliktů.

